

Raport

cu privire la rezultatele testării tematice din

27-28 noiembrie 2024

În baza Ordinului nr. 1611/2024 al Ministerului Educației și Cercetării și în conformitate cu Planul de acțiuni al Ministerului Educației și Cercetării pentru semestrul II al anului 2024, aprobat prin Ordinul nr. 1134/2024, și cu Planul de activitate al Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare pentru anul 2024, în perioada 27-28 noiembrie 2024, s-au desfășurat testări tematice la limba și literatura română (pentru instituțiile cu limba de instruire română) și la matematică. Acțiunile de evaluare inițiate de Ministerul Educației și Cercetării (în continuare – MEC) s-au derulat conform prevederilor *Metodologiei de organizare și desfășurare a testărilor tematice în învățământul general*, aprobată prin Ordinul nr. 1565/2024. Scopul organizării acestor testări a constat în a stabili raportarea nivelului de cunoștințe, abilități și atitudini ale elevilor la standardele educaționale naționale.

În exercițiul testării tematice au fost implicate clasele a VIII-a și a IX-a ale școlilor cu studiere în limba română și în limba rusă din 32 de raioane, inclusiv municipiile Bălți și Chișinău. În total, 486 de instituții de învățământ din țară și-au demonstrat nivelul de competențe formate la matematică și la limba și literatura română. Corelate cu numărul total de școli, instituțiile de învățământ privat participante la testare au fost reprezentate doar de filiala Bălți a liceelor „Orizont”.

Școlile au avut, în acest exercițiu, opțiunea de a implica elevii din clasele a VIII-a și a IX-a în mod arbitrar, alegând totodată evaluarea fie la ambele discipline indicate, fie doar la una din ele. Majoritatea instituțiilor de învățământ participante au susținut testarea în ambele clase și la ambele discipline.

Grupul de lucru care a elaborat materialele testării a fost aprobat prin Ordinul nr. 1563/2024. Probele realizate de elevi au fost verificate în comisii raionale/ municipale de evaluare, instituite prin ordinul șefului organului local de specialitate în domeniul învățământului. Rezultatele au fost transmise, prin centralizatoare, Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare (în continuare – ANCE).

Limba și literatura română

Clasa a VIII-a

Testarea tematică la limba și literatura română în clasa a VIII-a a urmărit să scoată în evidență capacitățile elevilor pe următoarele segmente:

- a identifica ideile principale și detaliile relevante în textul propus;
- a identifica/ analiza/ pune în aplicare fapte de limbă;
- a interpreta mesajul textului și a formula concluzii;
- a exprima clar și precis punctul de vedere, cu susținerea ideilor;
- a scrie corect și coerent texte dialogate, narative, descriptive, argumentative;
- a respecta structura și organizarea logică a propriului text scris;
- a aplica corect regulile de gramatică și ortografie în contexte variate;
- a dezvolta un punct de vedere personal în legătură cu aspectele culturale abordate.

Obiectivele de evaluare expuse mai sus corelează rațional cu unitățile de competență formate/ dezvoltate elevilor pe parcursul clasei a VII-a și cu manifestările aptitudinal-afective pe care elevii trebuie să le demonstreze la finalul clasei a VII-a.

Textul la prima vedere propus pentru analiză elevilor clasei a VIII-a este o adaptare după un interviu realizat cu poetul Ion Mureșan. Structura lui rezidă în două întrebări și două răspunsuri

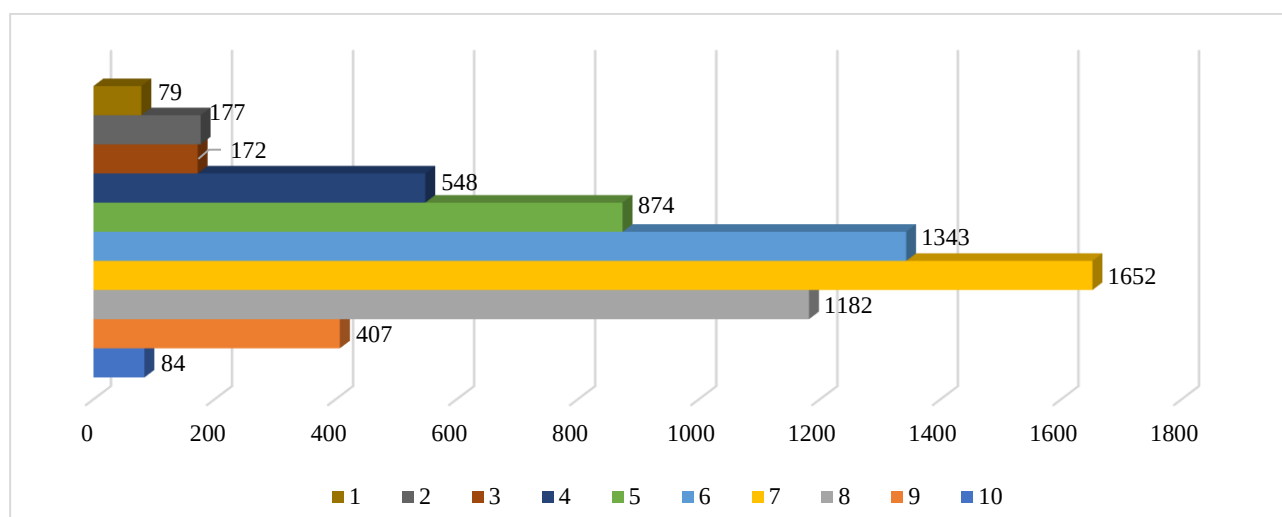
complexe pe marginea necesității de cultivare prin lectură. Pentru nivelul de vârstă în cauză (14-15 ani), textul este, în grad înalt, accesibil ca limbaj, semnificație, compoziție, volum, grad de operaționalizare a semnelor. Sarcinile de lucru sunt formulate în cheia demonstrării competențelor sistematic formate elevului în anii școlari precedenți și în baza achizițiilor cognitiv-aptitudinale din semestrul precedent. Aceste sarcini de lucru sunt într-o formulă apropiată aceluia din manual. Itemii probei de evaluare le-au solicitat elevilor:

- să propună sinonime contextuale pentru cuvintele solicitate;
- să illustreze în enunț propriu polisemia cuvintelor;
- să răspundă în enunț complet, în baza textului, la fiecare din cele 3 întrebări;
- să identifice lexemul format cu sufix diminutival, propunând alte două lexeme formate în același mod;
- să identifice valorile morfologice ale vocabulelor indicate;
- să scrie numele a 4 personaje din basmele românești sau universale;
- să-și exprime argumentat, cu exemplificări în baza propriei experiențe de învățare, acordul sau dezacordul în raport cu afirmația propusă.

Deoarece o serie numeroasă de detalii ce țin de corectitudinea textului scris și, în special, de punctuație urmează încă să fie conturate în învățarea în ultimele două clase de gimnaziu, a fost propus un barem permisiv în raport cu erorile de natură ortografică și punctuațională. Poziția elaboratorilor testului, în acest sens, nu coincide totalmente cu poziția evaluatorilor de pe teren, care, în parte considerabilă, solicită exigență sporită.

În total, 6518 elevi din clasa a VIII-a, din 350 de instituții de învățământ din țară, au scris proba de evaluare la limba și literatura română. Convertit în notă, punctajul obținut de elevi se încadrează majoritar între notele „6” și „7”. Nota medie obținută per țară este 6,30. Eșecul îl constituie 14,97%; respectiv, reușita – 85,02%. Procentul notelor de „10”, „9” și „8” îl constituie indicatorul 25,66. Mai detaliat, tabloul estimării realizate de comisiile de evaluare se prezintă astfel (Diagrama 1, de sus în jos – notele de la „1” la „10”):

Diagrama 1. Repartizarea notelor de la „1” la „10”

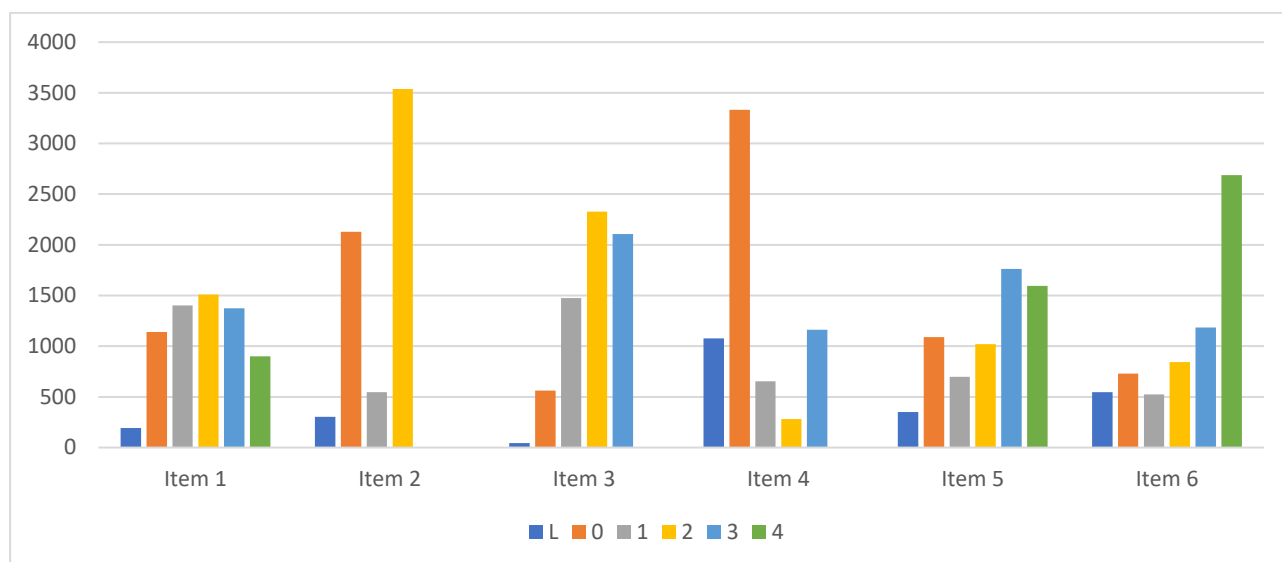
Lucrările cu nota „10” (1,28%) depășesc cantitativ lucrările care au fost apreciate cu 0 puncte (1,21%). 491 de lucrări apreciate cu „9” și „10” se exprimă procentual prin indicatorul 7,53. Topul cantitativ este al lucrărilor cu note de „7” (1652), „6” (1343) și „8” (1182), iar în ansamblu acestea stabilesc indicatorul procentual de 64,08. Numărul lucrărilor apreciate cu note de „4” și „5” (nivel submediocru) este de 1422, ceea ce constituie 21,81%; cu note de „5”, „6” și „7” (nivel mediocru)

este de 3869, cantitate ce se exprimă în 59,35%; cu note de „7” și „8” (nivel mediu) este de 2834, ceea ce constituie 43,47%.

Așteptările alcătuitoarelor testului s-au rezumat la abilitatea elevilor de a realiza itemii de natură cognitiv-aplicativă într-un raport nu mai mic de 67%. Analiza acestor sarcini de lucru denotă 2516 cazuri – din totalul de 39108 sarcini din categoria sus-menționată – de ignorare totală a itemului (remarca „L” a evaluatorului). Această valoare cantitativă echivalează cu 6,43%. 8982 din itemii de cunoaștere-înțelegere-aplicare (22,96%) au obținut 0 puncte. Realizarea maximă a sarcinii de lucru (evaluare cu maximum de puncte) s-a constatat în cazul a 9589 de itemi cognitiv-aplicativi, ceea ce constituie 39,10%.

Diagrama 2 reprezintă obținerea punctajului pentru fiecare din itemii de cunoaștere, înțelegere și aplicare. În fiecare grup separat de coloane, primele două din stânga reprezintă indicatorii „L” și „0”. Numărul de coloane rămase în dreapta primelor două echivalează cu punctajul acordat sarcinii de lucru. Realizări considerabile se atestă în cazul itemilor 2 și 6, deși în cazul itemului 2 la fel de impunător rămâne numărul elevilor care nu au realizat sarcina de lucru:

Diagrama 2. Aprecierea itemilor de cunoaștere, înțelegere și aplicare

Este de menționat că itemul 1, care a solicitat potrivirea de sinonime, s-a dovedit a fi insurmontabil pentru 41,93% din toți elevii. Deși sarcina de lucru pune în evidență sinonimele *contextuale*, baremul a fost permisiv, întrucât a acordat punctul chiar în cazurile în care apropierea de sens ignoră contextul. Tabloul eșecului a circa jumătate din elevi în chestiunea apropierei semantice trezește îngrijorare, întrucât lucrul sensurilor este fundamental în acțiunea de punere în aplicare a unei informații la prima vedere.

Itemul al doilea, invocând alcătuirea unui enunț cu un alt sens decât cel atestat în textul de analizat, l-au realizat plinar 54,28% din elevi, un indicator mulțumitor, la prima vedere. Este însă alarmantă situația în care, la o sarcină de lucru perfect realizabilă în clasele inferioare ale gimnaziului, 32,64% din elevi nu au obținut niciun punct, chiar dacă au încercat să dea răspunsul. Alte 4,66% din elevi nici nu s-au oprit la acest item.

Răspunsul la toate trei întrebările pe marginea textului (itemul 3) l-au dat 32,34% din elevi. Două răspunsuri corecte din trei au dat 35,73%. Numărul elevilor care nu au scris deloc sau nu au obținut niciun punct este relativ mic, constituind 9,31%. Analiza realizării acestui item denotă o capacitate medie de a lucra în stadiul inițial, de suprafață, cu semnele textului.

Itemul 4 se pare că este cel mai problematic dintre itemii ce țin de cunoaștere și înțelegere. 16,52% din elevi nu au identificat cuvântul format cu sufix diminutival („portită”), alte 51,13% au

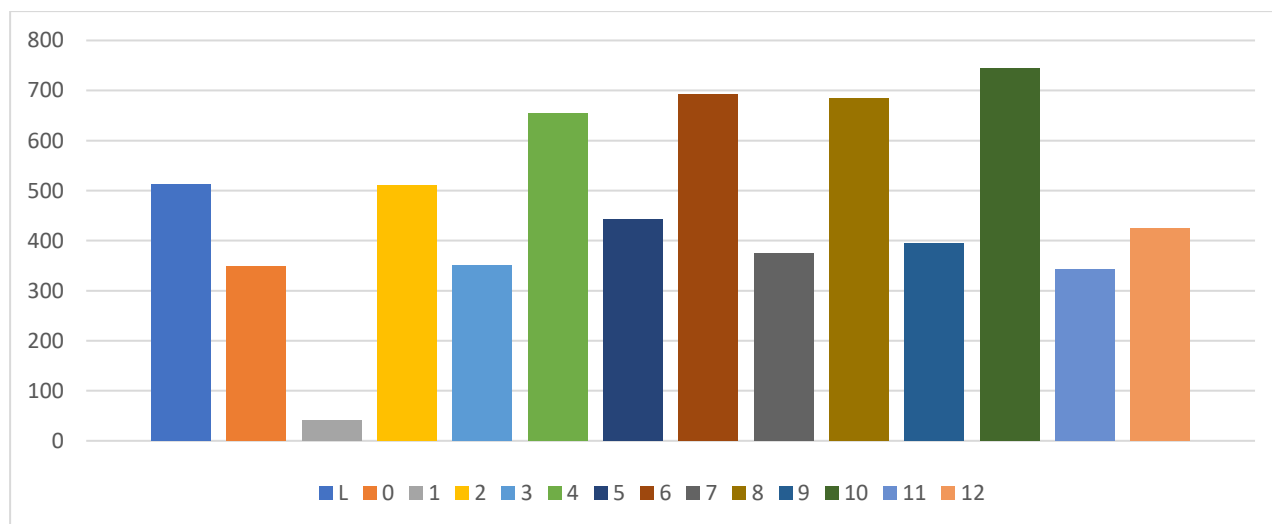
luat 0 puncte, deși au încercat să răspundă sarcinii de lucru. Intuim, în acest caz, necunoașterea termenului *diminutiv*, care face totuși parte din terminologia de bază a compartimentului *formarea cuvintelor*.

Relativ satisfăcător stau lucrurile la compartimentul *identificarea părților de vorbire*. Le-au identificat corect pe toate patru 24,48% din elevi; trei părți de vorbire din patru – 27,04%; jumătate – 15,66%. Deși printre părțile de vorbire ce trebuiau identificate se află un substantiv și un verb – noțiuni de gramatică de importanță primordială, învățate încă în clasele primare și permanent actualizate începând cu clasa a V-a – 22,10% din elevi nu au luat niciun punct la acest item.

Cea mai bună realizare a itemilor de cunoaștere, înțelegere și aplicare s-a atestat în cazul itemului 6, care le-a solicitat elevilor să evoce personaje de basm. Numele a patru personaje de basm l-au scris 41,22% din toți elevii. Un răspuns bun, cu doar o eroare, l-au dat alte 18,19%. Nu departe de această valoare procentuală se plasează elevii care au dat numai jumătate de răspunsuri corecte: aceștia reprezintă 12,94%. La nivel submediocru, cu cel mult 1 punct acumulat, se plasează 27,63% din elevi.

Ultimul item, de natură analitic-estimativă, le-a solicitat elevilor să își exprime acordul sau dezacordul în raport cu afirmația: „Mijloacele media, calculatoarele, desenele animate sărăcesc imaginația”. În exprimarea propriei poziții, printr-un text propriu cu elemente de analiză, elevilor li s-a cerut să formuleze două argumente, utilizând, în calitate de exemplu, două cuvinte/îmbinări de cuvinte din afirmație. Evaluatorii au estimat, în itemul final, exprimarea clară a acordului sau a dezacordului, inserarea judicioasă, în textul cu elemente de analiză, a fiecăruia dintre cele două cuvinte sau îmbinări de cuvinte din afirmație, plauzibilitatea argumentului, logica și coerența textului argumentativ. Repartizarea cantitativă a lucrărilor care au obținut, pentru itemul ultim, de la 0 la 12 puncte este relativ omogenă, fapt ce semnifică o distribuție relativ uniformă a manifestărilor analitic-estimative ale elevilor, de la foarte slabe la excelente (Diagrama 3):

Diagrama 3. Manifestarea capacităților analitic-estimative ale elevilor

424 elevi sau 6,50% au luat, la itemul final, punctajul maxim (12). Împreună cu elevii care au luat 11 puncte, aceștia conturează nivelul foarte bun al capacităților de analiză și evaluare, care constituie 11,75%. Un nivel bun al rezultatelor pentru sarcina analitic-estimativă (8, 9 și 10 puncte, din totalul de 12) îl demonstrează 1824 de elevi sau 27,98%. Nivelul mediocru (4, 5, 6 și 7 puncte) îl ating 2165 de elevi, rezultat care se exprimă în 33,21%. Nivelului submediocru și celui nul le revin o cantitate mare (peste un sfert) de rezultate ale elevilor: 1763 sau 27,04%.

O situație critică a fost depistată la analiza compartimentului *Redactare*. În ceea ce privește corectitudinea gramaticală și corectitudinea punctuațională, pentru ambele acordându-se câte 3

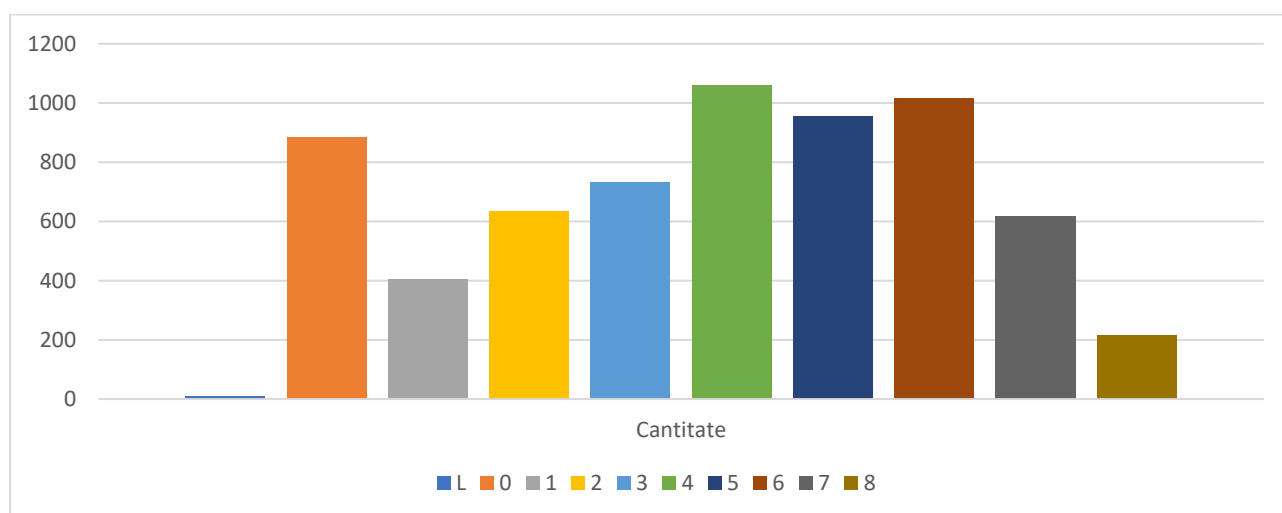
puncte, baremul stipulează scăderea unui punct la fiecare a III-a eroare, ceea ce înseamnă că se acordă 0 puncte dacă elevul are 9 și mai multe erori de ortografie și, respectiv, 0 puncte dacă elevul are 9 și mai multe erori de punctuație. Ultimele 2 din totalul de 8 puncte pentru redactare au vizat corectitudinea stilistică: s-a scăzut, de asemenea, un punct la fiecare a III-a eroare, deci dacă elevul are 6 și mai multe erori nu obține puncte pentru aspectul în cauză.

Specificul vulnerabil al nivelului de corectitudine a scrierii îl demonstrează faptul că 13,63% din toți elevii nu au luat niciun punct la redactare; alte 15,89% reprezintă elevii care au luat doar un punct sau două. La nivelul mediocru (3, 4 sau 5 din 8 puncte) se plasează 2748 elevi sau 42,16%. Numai 212 elevi din totalul de 6518 sau 3,25% au fost apreciați cu punctaj maxim la corectitudine; 616 sau 9,45% s-au învrednicit de 7 puncte.

În cazul evaluării ca și la examen, așa cum s-au pronunțat aproape toți evaluatorii – penalizarea pentru fiecare a doua eroare – tabloul acordării punctelor pentru corectitudine ar fi arătat mai grav.

Cu tot caracterul indulgent al baremului la compartimentul *Redactare*, situația se prezintă în felul următor (Diagrama 4):

Diagrama 4. Distribuția punctelor pentru redactare

Observații ale evaluatorilor

În ansamblu, evaluatorii estimează că, în cazuri numeroase, capacitatea elevului de a percepe semnele textului, fie și la suprafață, este lacunară. Elevii demonstrează o nesemnificativă experiență de lectură, fapt care le creează impedimente în citirea și înțelegerea fragmentului propus spre cercetare. Sensul apropiat se identifică, dar adeseori nu se potrivește contextual. În cazuri mai rare, sinonimia se confundă cu antonimia. Detaliile relevante ale contextului se intuiesc accidental. Nu se citește până la sfârșit sarcina de lucru, astfel propunându-se un enunț cu *același* sens, și nu cu un *altul* decât cel atestat în text.

Trezește dificultăți constante sarcina de lucru ce ține de structura cuvântului: în loc de cuvinte cu sufixe de aceeași natură, se propun vocabule din aceeași familie lexicală ori din același câmp lexical.

În planul gramaticii, se confundă adesea părțile de vorbire cu părțile de propoziție (substantiv-subiect, verb-predicat). Dintre toate valorile morfologice propuse, identificarea pronumelui este cea mai defectuoasă, deși nici la identificarea substantivului sau verbului rezultatele nu sunt cele dorite. Elevii încalcă frecvent acordul articolului posesiv cu substantivul, al numelui predicativ cu subiectul.

Se încalcă ortografia pronumelui neaccentuat în postpoziția gerunziului, participiului etc. Deși se propun suficiente nume de personaje de basm, ortografia lor, în multe cazuri, este ignorată.

În construcția textului argumentativ, elevii uită de inserarea cuvintelor/ sintagmelor solicitate, nu își îndreaptă atenția spre expresia *sărăcesc imaginația*, ci vorbesc, în termeni foarte generali, despre impactul negativ al gadgeturilor asupra sănătății copiilor. Elevii demonstrează abilitatea de a lansa un punct de vedere, dar textele lor scrise denotă că maniera argumentativă de a exprima acest punct de vedere este insuficient exersată la clasă. De multe ori, argumentele vin în contradicție cu teza lansată. Într-un număr considerabil de lucrări, se prezintă ca fiind anevoioasă capacitatea de a exprima limpede, până la finele enunțului, un anumit gând. Se utilizează expresii improprii limbii române sau nespecifice orizontului de cunoaștere al unui elev, nelipsite fiind mostrele din limbajul colocvial, barbarisme, rusisme/ englezisme, pleonasme, tautologii, calchieri și alte inadvertențe de stil.

În mare parte, elevii nu utilizează corect semnele de punctuație, în cazurile în care trebuie să demonstreze cunoașterea temeinică a modului de utilizare a acestora. De exemplu, se omite virgula între părțile omogene, în fața conjuncției adversative sau, dimpotrivă, virgula se pune între subiect și predicat, între acțiune și obiectul direct al acesteia. Se pierde punctul la final de enunț. Mulți elevi scriu ilizibil: capacitatea de a caligrafia cuvintele nu le este formată.

Evaluatorii sunt de părere că fragmentul selectat pune în lumină o problemă extrem de actuală, corespunde vârstei elevilor, axându-se pe interesele adolescenților de astăzi, și îndeamnă la reflecții cu privire la *criza valorilor*. Fără să condamne excesul de mijloace informaționale digitale, fragmentul sugerează elevilor că insuficiența viziunilor de valorificare a acestor mijloace este larg resimțită. Membrii Comisiilor de evaluare din mai multe raioane ale țării estimează că sarcinile testului au fost prea simple pentru nivelul clasei a VIII-a și baremul – permisiv, în special la compartimentul *Redactare*.

Constatări finale

Per ansamblu, abilitatea de a identifica și a pune în valoare ideile principale și detaliile relevante într-un text la prima vedere este demonstrată de un număr restrâns de elevi ai clasei a VIII-a. Proba a scos în lumină favorabilă pe elevii care au lecturi: în cazul lor, s-au conturat abilitățile de explicare a faptelor de limbă, de aplicare a valorilor semantice, gramaticale și ortografice, de prezentare a propriului punct de vedere în manieră elevată. Însă într-un număr impunător de lucrări faptele de limbă sunt identificate, analizate, puse în aplicare cu dificultate.

Elevii demonstrează parțial abilități de exprimare a punctului de vedere cu referire la un subiect de actualitate, în cazul dat – impactul media asupra adolescentului în formare. În multe privințe, acest punct de vedere nu este suficient de clar și precis. Producerea mesajului scris este neuniformă, adesea discontinuă. Răspunsurile elevilor denotă că încă nu le este suficient formată capacitatea de a insera conștientizat, armonios detalii din text. Realizarea unui produs în conformitate cu niște parametri stabiliți este un obiectiv atins în cazul a destul de puține lucrări, organizarea logică suferă în cazul unei părți considerabile de texte ale elevilor. Deși aduc argumente, elevii le formulează prea succint sau prea înșirat, neexplicit, demonstrează un vocabular slab dezvoltat.

Una dintre cele mai resimțite probleme este aplicarea regulilor de gramatică și ortografie în contextele solicitate. De asemenea, respectarea limitei de întindere vorbește despre competența insuficient formată de a încadra un mesaj în parametrii dați.

Limba și literatura română

Clasa a IX-a

Obiectivele de evaluare în clasa a IX-a s-au axat pe capacitatea elevilor de:

- a identifica în textul propus fapte de limbă, elemente de structură (temă, motive, personaje, cronotop), idei principale;
- a interpreta mijloace artistice utilizate în text și rolul lor la exprimarea mesajului;
- a scrie corect și coerent texte dialogate, narative, descriptive;
- a elabora texte argumentative cu elemente de analiză, susținute cu exemple relevante;
- a respecta structura și organizarea logică a propriului text scris;
- a aplica corect regulile de gramatică și ortografie în elaborarea propriului text, respectându-i registrul stilistic;
- a dezvolta puncte de vedere personale în legătură cu aspectele culturale abordate;
- a formula judecăți de valoare.

Obiectivele de evaluare prezentate mai sus corespund unităților de competență formate/dezvoltate elevilor pe parcursul clasei a VIII-a și derivă din manifestările aptitudinal-afective pe care elevii trebuie să le demonstreze la finalul clasei a VIII-a, conform curriculumului. Toate obiectivele presupun a fi realizate relativ lejer la începutul clasei terminale de gimnaziu.

Textul la prima vedere propus pentru examinare elevilor clasei a IX-a reprezintă un fragment din romanul lui Dan Coman *Enescu. Caiete de repetiții*. Opera literară se înscrie în seria de biografii romanțate dedicate personalităților culturii naționale, scoase în ultimii ani de editura ieșeană Polirom. Fragmentul de roman propus atenției elevilor este o narațiune evocând pasiunea pentru vioară a celui care va deveni cel mai cunoscut compozitor român. Fragmentul a fost selectat pentru caracterul educativ conturat pe care îl transmite perseverența unui copil care dorește cu toată firea să se dedice muzicii. Pentru nivelul de vârstă în cauză (15-16 ani), textul este, în grad înalt, accesibil ca limbaj, compoziție, volum, semnificație, grad de operaționalizare a semnelor. Timpul de realizare – două ore academice – a fost rezervat adecvat, ținând cont și de necesitatea creării tot mai frecvente a cadrului pregătitor pentru examenele de absolvire. Sarcinile de lucru reflectă necesitatea stabilirii unui nivel de competență realmente atins de viitorii absolvenți și sunt formulate în cheia examenului de absolvire a gimnaziului, într-o manieră similară formulărilor din manualele școlare. Itemii probei de evaluare le-au solicitat elevilor:

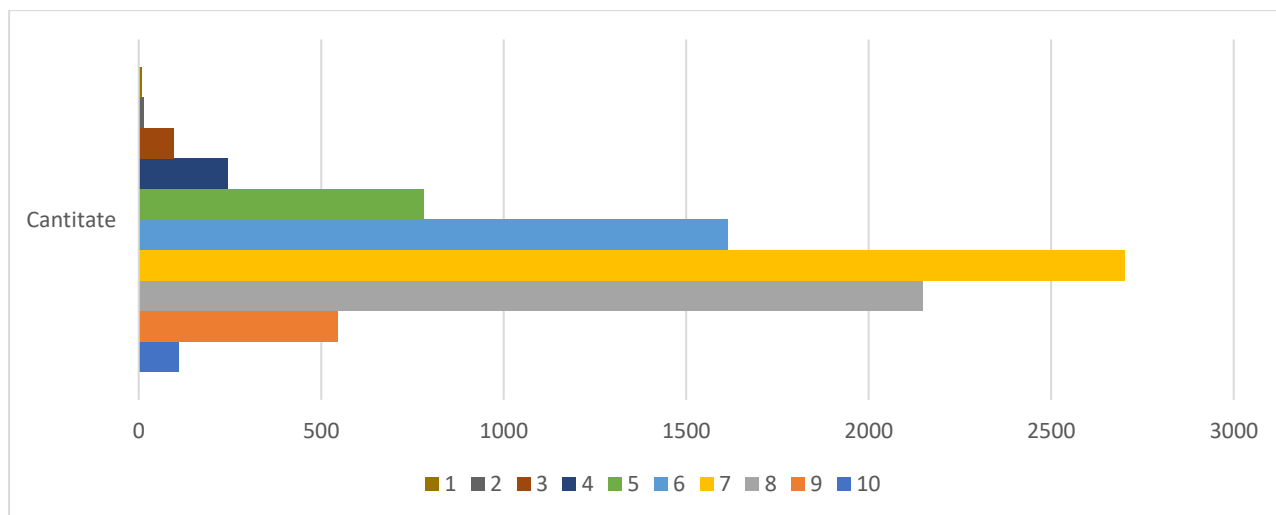
- să coreleze obiecte din imagini (instrumente muzicale) cu articolele lexicografice pentru acestea;
- să scrie, din memorie, numele a 4 muzicieni;
- să propună câte un determinativ potrivit contextului pentru cuvintele date;
- să formuleze, în baza textului, întrebări care să înceapă cu cuvintele date;
- să rezume ultimele două alineate în limita de 30-35 de cuvinte;
- să alcătuiască 2 enunțuri în care cuvântul dat să aibă valorile morfologice indicate;
- să explice, în 2 enunțuri, gestul personajului copil de a arunca jucăria în foc;
- să-și exprime, în text coerent de 4-5 rânduri, opinia în raport cu utilitatea studierii unui instrument muzical;
- să construiască un dialog din 6 replici cu profesorul de educație muzicală, despre genul de muzică pe care preferă să-l asculte;
- să redacteze textul unei invitații, respectând legenda dată și rigorile de aranjare în pagină a unui text de acest fel.

Structura testului solicită elevilor să demonstreze cunoștințe factuale, conceptuale, procedurale, metacognitive, încorporând astfel toate nivelurile taxonomice: *cunoaștere-înțelegere, aplicare-analiză, sinteză-evaluare*. Testul are un specific interdisciplinar, urmărind a-l pune pe elev să coreleze domenii conexe de cunoaștere.

În total, 8263 de elevi din clasa a IX-a au scris proba de evaluare la limba și literatura română. Nivelul de excelență (notele de „10”) l-au atins 1,33% din lucrările elevilor. Raportul rezultatelor eminente („9” și „10”) față de totalul lucrărilor este de 7,93%. Procentul notelor de de „10”, „9” și „8” îl constituie indicatorul 33,93. Nivelului mediu (notele de „6”, „7” și „8”) îi corespund 78,21% din lucrările elevilor. Notele de „7” (2702), „8” (2148) și „6” (1613) sunt în topul cantitativ al rezultatelor obținute de viitorii absolvenți ai gimnaziului. Eșecul îl constituie 4,40%, respectiv, au promovat testul 95,59% din elevii examinați.

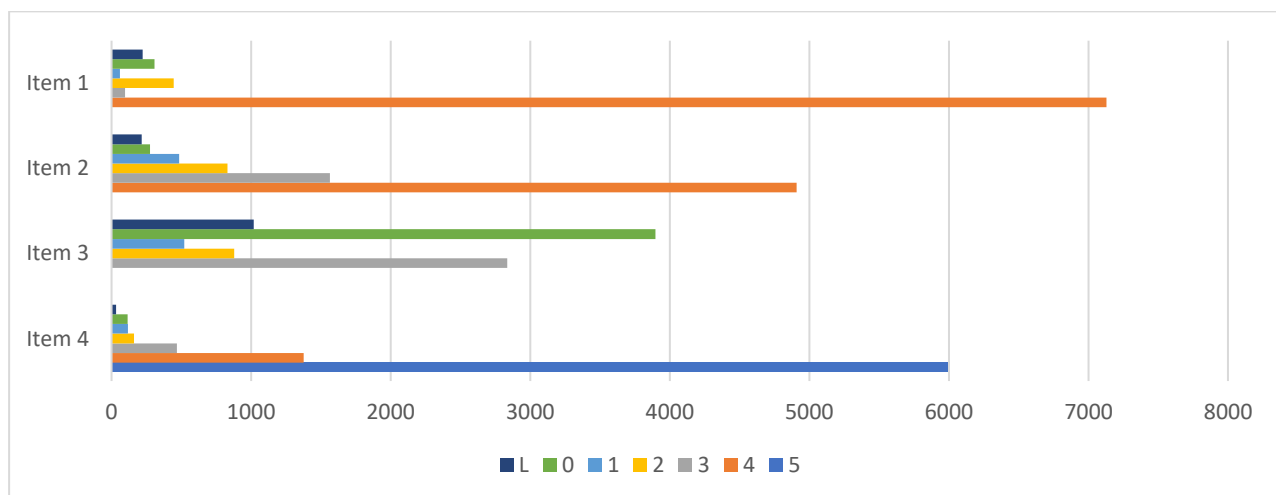
Mai detaliat, tabloul estimării realizate de comisiile de evaluare se prezintă astfel (Diagrama 5, de sus în jos – notele de la „1” la „10”):

Diagrama 5. Repartizarea notelor de la „1” la „10”

În elaborarea itemilor de cunoaștere și de înțelegere, autorii testului au mizat pe o realizare în raport de 75% a capacității elevilor de a identifica, numi, extrage, corela, justificându-și poziția inclusiv prin gradul înalt de accesibilitate al fragmentului ales. Examinarea rezultatelor primilor patru itemi, care se încadrează în nivelul taxonomic *cunoaștere-înțelegere*, denotă faptul că elevii s-au descurcat, per ansamblu, bine doar în cazul itemilor 1 și 4, parțial la itemul 2, aspect pe care îl ilustrează Diagrama 6. În fiecare grup separat de rânduri orizontale din Diagrama 6, primele două rânduri de sus reprezintă indicatorii „L” și „0”. Numărul de rânduri rămase în josul primelor două echivalează cu punctajul acordat sarcinii de lucru, în ordine crescătoare.

Diagrama 6. Aprecierea itemilor de cunoaștere-înțelegere

Analiza primelor patru sarcini de lucru denotă 1490 cazuri – din totalul de 33052 răspunsuri din categoria sus-menționată – de ignorare totală a itemului (remarca „L” a evaluatorului). Această valoare cantitativă echivalează cu 4,50%. 4595 din itemii de cunoaștere-înțelegere (13,90%) au obținut 0 puncte. Realizarea maximă a sarcinii de lucru (evaluare cu maximum de puncte) s-a constatat în cazul a 20860 de itemi cognitivi, ceea ce constituie 63,11%, un rezultat suficient. Cel mai bine a fost realizat itemul 1 (86,28% în medie pe țară), mulți evaluatori explicând acest succes prin prezența imaginilor în sarcina de lucru.

Dintre itemii de cogniție, cel mai slab a fost realizat itemul 3, care le-a cerut elevilor să propună determinative contextuale pentru cuvintele *a exersa*, *vioară*, *jucărie*. În foarte multe cazuri, s-a constatat confuzia *determinativ* - *sinonim*, cel mai probabil – din cauza prezenței mai frecvente a lexemului *sinonim* alături de adjectivul *contextual*: elevii sunt adesea, la lecții, în situația de a identifica/ propune sensuri apropiate plasabile în context. Este totuși îngrijorător numărul de 4917 sau 59,50% de răspunsuri nule ca valoare, la acest item, esențial pentru cunoașterea și aplicarea mai multor domenii ale limbii – morfologia, sintaxa, stilistica. Cuvintele care pot determina un obiect sau o acțiune reprezintă subiecte de învățare în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a.

Nivelului de aplicare-analiză îi corespund itemii 5, 6 și 7 (Diagrama 7).

Diagrama 7. Aprecierea itemilor de aplicare-analiză

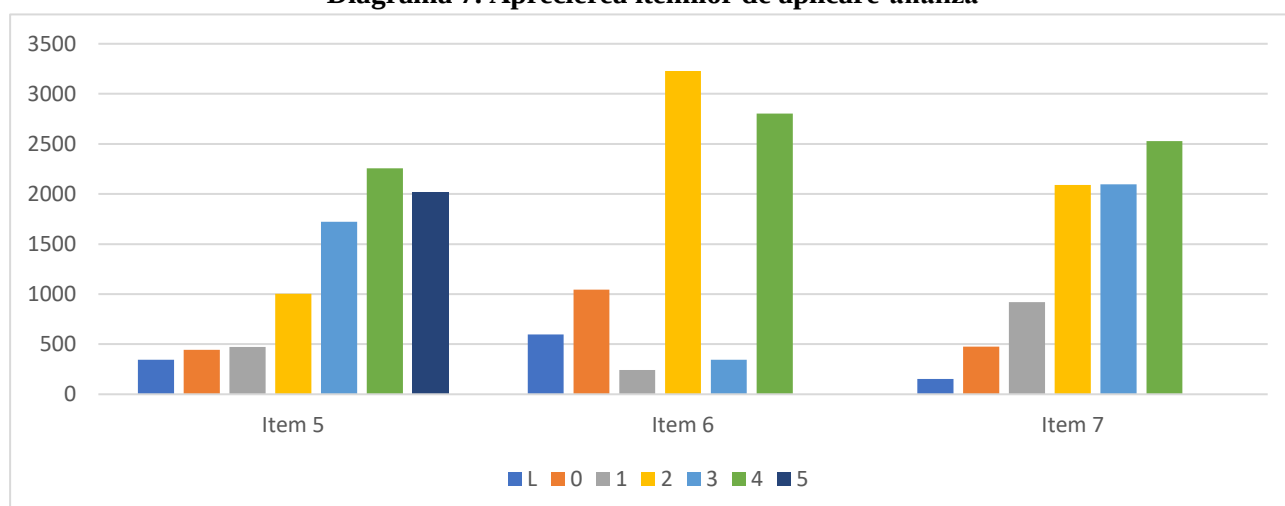

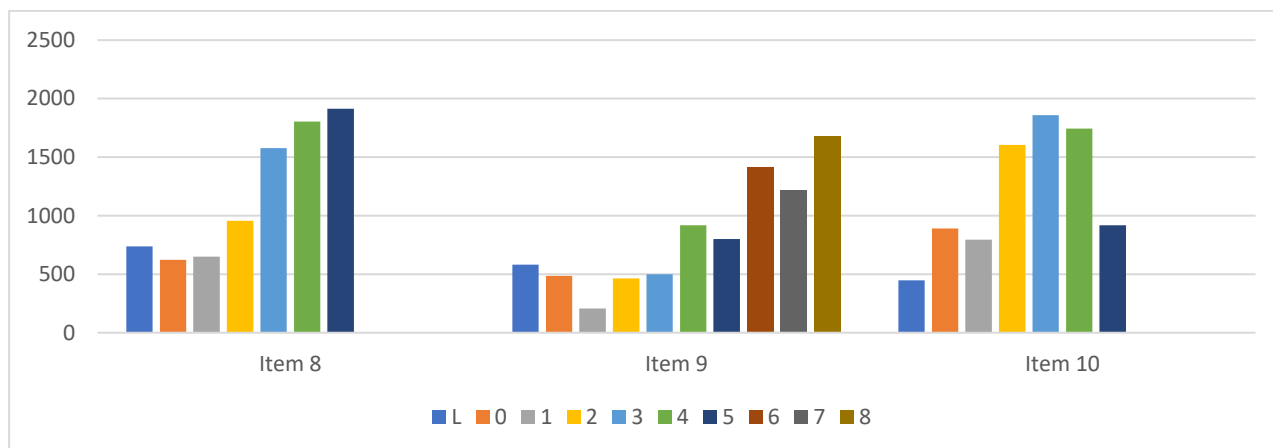
Diagrama 7 sintetizează capacitățile elevilor de a-și utiliza achizițiile cognitiv-aptitudinale, prin rezumarea secvenței de text, prin elaborarea de enunțuri cu anumite cuvinte ce comportă valori morfologice diferite, prin comentarea unei situații din text, în cuvinte proprii. Un rezultat de la mediu spre bun îl denotă rezumatul: 5997 elevi din 8263 (72,57%) au luat, la itemul al cincilea, 3, 4 sau 5 puncte. Elevii care au luat maximul de puncte (5) la rezumat reprezintă 24,42%. Acest rezultat bun se poate explica prin pregătirea elevilor pentru examenul de finalizare a gimnaziului.

Mai puțin optimiste sunt rezultatele punerii în uz a valorilor morfologice multiple, itemul 6: elevii au perceput, preponderent, valoarea adverbială a cuvântului *dimineața*, așa cum o dă și fragmentul literar, și doar 38,10% au intuit sau au ilustrat și valoarea substantivală, cu toate că tocmai aceasta este mai familiară uzului la clasă. De asemenea, în linii mari admisibilă este explicația gestului băiatului de a arunca jucăria nouă în foc; 81,26% din elevi au obținut, la itemul 7, rezultate între mediu și excelent și numai 18,73% au demonstrat un rezultat slab sau nul. În numeroase cazuri, elevii și-au exprimat atitudinea față de gestul copilului, în loc să-l explice.

Specificul de sinteză-evaluare din itemii finali a fost perceput de elevi, per ansamblu, la nivel mediocru. Remarcile „L” și „0” figurează în itemii 8, 9 și 10 în lucrările respectiv a 16,47%, 12,93% și 16,20% din elevi. Punctajul maxim la antepenultimul, penultimul și ultimul item l-au luat,

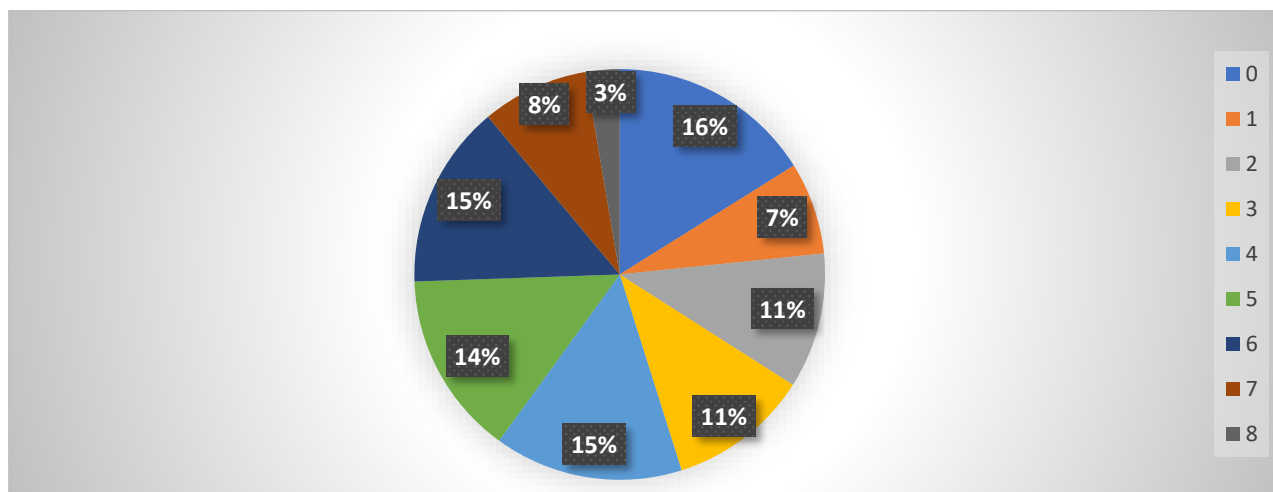
respectiv, 23,15%, 20,29% și 11,12% din numărul total de 8263 elevi. Rezultatele stabilite la itemii 8, 9 și 10 se reflectă în Diagrama 8:

Diagrama 8. Aprecierea itemilor de sinteză-evaluare

La compartimentul *Redactare*, lucrurile stau modest, cu toate că baremul, în acest sens, are un caracter foarte îngăduitor, și nu se deosebesc, în esență, de rezultatele ce vizează corectitudinea, atinse de elevii de clasa a VIII-a. Punctele de la 1 la 8 sunt distribuite relativ uniform (Diagrama 9):

Diagrama 9. Distribuția punctelor pentru redactare

Cel mai mare procent (16,10%) revine lucrărilor cu rezultat nul pentru redactare. Indicatorul înseamnă că în aceste lucrări sunt cel puțin 9 erori gramaticale, cel puțin 9 erori punctuaționale și cel puțin 6 erori stilistice. Menționăm că punctul pentru redactare se scade la fiecare a *treia* eroare, fapt contestat de cea mai mare parte a evaluatorilor. În continuare, în diagrama 9, în direcția acelor de ceasornic, sunt reprezentate, în raport cu numărul total de lucrări, scorurile de la 1 la 8, pentru corectitudinea gramaticală, punctuațională și stilistică. Cel mai mic indicator (2,66%), în acest sens, este al lucrărilor apreciate cu maximum de puncte. De unde scoatem concluzia că lucrările scrise fără nicio eroare sunt, în plan general, per țară, foarte puține.

Observații ale evaluatorilor

Testarea a relevat un nivel mediu de asimilare a cunoștințelor de limbă și literatură română la clasa a IX-a, cu rezultate pozitive în suficient de multe cazuri, însă, la fel, cu dezavantajul frecvent al abordării superficiale a subiectului, al prezentării șablonarde a răspunsului, acolo unde este salutar un punct de vedere original. Dificultățile de interpretare a textului și de formulare a răspunsurilor clare indică nevoia de aprofundare în domeniul abilităților analitice și argumentative.

În linii mari, elevii au operat satisfăcător cu informația oferită de fragmentul de text literar propus. Faptele de limbă, semnele textului, detaliile ce conturează mesajul sunt observate într-un cadru lipsit de profunzime. Capacitatea de a-și susține punctul de vedere, cu repere temeinice selectate din text sau puse în paralel cu textul, este demonstrată, în general, dificil.

La nivelul lucrului de suprafață cu sensurile, se găsesc mai ușor determinative pentru obiecte, mai dificil – pentru acțiuni. Faptul denotă lipsa exercițiului de a întreba *cum* (se desfășoară acțiunea)? Elevii raportează cu ușurință experiența lor de cunoaștere la domeniul unei activități umane (*muzician*). În acest sens, aria numelor invocate este extinsă.

Mulți elevi nu au reușit să formuleze întrebări clare și relevante, referitoare la aspecte de receptare a textului, cu respectarea structurii propoziției interogative. Aceasta poate reflecta o insuficientă însușire a modului în care se formulează întrebări directe sau indirecte pe baza informației unui text. În același timp, cu toată acordarea de puncte pentru structura corectă a enunțului, evaluatorii remarcă caracterul rudimentar al unei părți considerabile de întrebări.

O lacună serioasă este citirea în grabă a sarcinii de lucru, fără pătrunderea în esența acesteia, când elevul se pomenește în situația că realizează altceva decât îi cere itemul: de exemplu, redă pe scurt secvența aruncării în foc a jucăriei, în loc să dea gestului o explicație plauzibilă. În cazuri frecvente, elevii nu au înțeles gestul copilului, pentru că nu au sesizat, în general, cadrul narativ. De exemplu, au estimat acțiunea din perspectiva costului în bani al obiectului (vioara-jucărie), parțial – din perspectiva efortului părintelui de a-l procura de departe. Dar nu au sesizat starea de moment a copilului, care trebuia pusă în legătură cu niște așteptări reflectate în suficient de multe semne ale textului. Totuși, în cazuri numeroase, evaluatorii au identificat în textele elevilor, la itemul în cauză, demonstrații de gândire critică. Și în același timp, în cazuri de asemenea numeroase, s-a constatat incapacitatea formulării judecății de valoare.

În cazuri ce le solicită punctul de vedere, elevii se grăbesc să enunțe argumentele, fără a-și exprima poziția (teza pe care o susțin cu argumente). Exprimarea opiniei cu privire la utilitatea studierii unui instrument muzical este adesea confundată cu descrierea instrumentului.

În altă parte, elevii construiesc dialogul invitând la el un al treilea personaj nesolicitat de condiția itemului sau acordă replicilor alt mesaj decât cel anunțat (importanța muzicii, în general, în loc de genul de muzică preferat). La construirea conversației dintre elev și profesor, replicile sunt introduse fără linia de dialog, lipsesc semnele de întrebare după enunțul interogativ. În replici, se introduce insistent, superfluu, sintagma *gen de muzică*, fapt ce știrbește firescul conversației. Adesea se încalcă limita de întindere: fie se completează circa jumătate de spațiu, fie se depășește inutil, cu câteva rânduri, spațiul de scriere.

La scrierea *invitației*, elevii rescriu fidel datele din legendă, fără a le determina relevanța și locul în textul funcțional propus: mulți din ei au pornit cu *Mă numesc ...*, unele texte scrise având caracterul unui anunț.

Cu referire la nivelul de utilizare a limbii literare, evaluatorii constată că, din cauza că citesc puțin, mulți elevi au un limbaj sărac, uneori prea simplist pentru clasa a IX-a.

În privința calității testului, evaluatorii se pronunță preponderent favorabil, remarcându-i alcătuirea conform taxonomiei Bloom, deschiderea spre interdisciplinaritate. Fragmentul propus este valoros ca mesaj ideatic, stimulează gândirea analitico-interpretativă. Finalul textului poate fi interpretat sub aspect moral și axiologic. Structura testului corespunde atât conținuturilor curriculare, cât și programei de examen. Testul este marcat de rigoare științifică, itemii sunt formulați corect din punct de vedere docimologic, au grad de complexitate mediu, fapt ce a permis majorității elevilor să acumuleze punctajul necesar pentru obținerea notei de promovare. Itemii sunt în toate cazurile pe înțelesul elevului, nu conțin elemente ambigue, nu presupun formulări care sfidează conceptele curriculare sau sugestiile suporturilor: manuale, îndrumare, caiete de exerciții. Spațiul rezervat pentru

rezolvarea itemilor a fost suficient în cazul tuturor itemilor. În același timp, în cazuri frecvente, se reproșează baremul prea lejer mai cu seamă la redactare, pe care evaluatorii îl cer exigent ca la examenul de absolvire a gimnaziului.

Unii evaluatori (o parte mică) și-au exprimat în mod emoționat neînțelegerea în legătură cu tangențele cu muzica ale testului de rezolvat. Replica alcătuitorilor testului readuce cu persuasiune în atenția comunității didactice ideea că orice disciplină pune principial în evidență aspecte de formare a personalității, particularități ale tânărului în devenire, inclusiv prin tangențele cu oricare dintre domeniile cunoașterii. Orice situație de învățare este esențialmente o situație de viață; respectiv, orice situație de evaluare se încadrează în realitatea din jur. În mod separat, reliefăm conformitatea specificului testului cu politicile actuale de educație prin inter- și transdisciplinaritate.

Constatări finale

Elevii clasei a IX-a identifică și pun în aplicare, în măsură suficientă, faptele de limbă: corelează elemente observate în imagine cu elemente din articolele lexicografice pentru obiectele din imagine; raportează experiența lor de cunoaștere la domeniul unei activități umane; selectează determinative pentru obiectele și acțiunile numite; continuă firesc, în baza mesajului desprins la prima lectură, întrebările introduse prin *Cine? Ce? De când? Cum? De ce?* În linii mari, demonstrează cunoștințe de cultură generală și abilități de lectură și înțelegere a fragmentelor artistice în legătură cu domeniul invocat. Elevii percep în grad satisfăcător tema, acțiunile și personajele fragmentului de text, desprind însă superficial și uneori inadecvat ideile textului. Respectă, în linii mari, structura pentru propriul text scris, atribuindu-i o organizare cu destule carențe: incipit vag, parcurs intermitent, final vag sau suspendat.

Viitorii absolvenți ai gimnaziului sunt capabili să construiască dialoguri și să susțină o poziție. În cazuri repetate, întrebările formulate în dialog sunt stereotipice, lipsite de nuanțe personalizate, la fel ca și răspunsurile. Specificul replicilor dialogate sau al argumentelor ce vin în susținerea tezei este marcat de incoerența de limbaj, de superficialitatea gândirii, de abateri de la tematica abordată. Mult mai rar, elevii demonstrează capacitatea de a dezvolta puncte de vedere individuale în legătură cu aspectele tematice anunțate de fragmentul literar, capacitatea de a raporta cele afirmate la valorile general-umane, competența de a formula judecăți de valoare.

La elaborarea propriului text, majoritatea elevilor aplică regulile de gramatică și de ortografie, cu destul de multe lacune de acest ordin și fără a demonstra, decât cu rare excepții, mostre de lucrări totalmente lipsite de erori (având în vedere greșelile pe care ar trebui să le evite experiența de cunoaștere a elevului de vârstă dată).

Legătura slabă cu realitatea, cu experiențele cognitiv-formative din cotidian se reflectă în conținutul, limbajul și aranjarea în pagină a textului funcțional, în care s-au atestat frecvent confuzii cu particularitățile altor tipuri de texte de acest fel.

Matematica

Clasa a VIII-a

Proba de matematică în clasa a VIII-a au susținut-o 7706 elevi din 31 de raioane și municipii ale Republicii Moldova. Durata de rezolvare a testului a fost de 45 de minute. Structura testului conține 5 itemi (în total 11 sarcini de lucru): de nivelul *cunoaștere-înțelegere* – 2 sarcini, *aplicare* – 8 sarcini, *integrare* – 1 sarcină. Domeniile evaluate în cadrul testării tematice la matematică au cuprins: *Puteri, Radicali, Calcul algebric, Figuri geometrice în plan*. Testul este elaborat într-un limbaj matematic specific vârstei. Formularea majorității itemilor este clară, este familiară elevilor

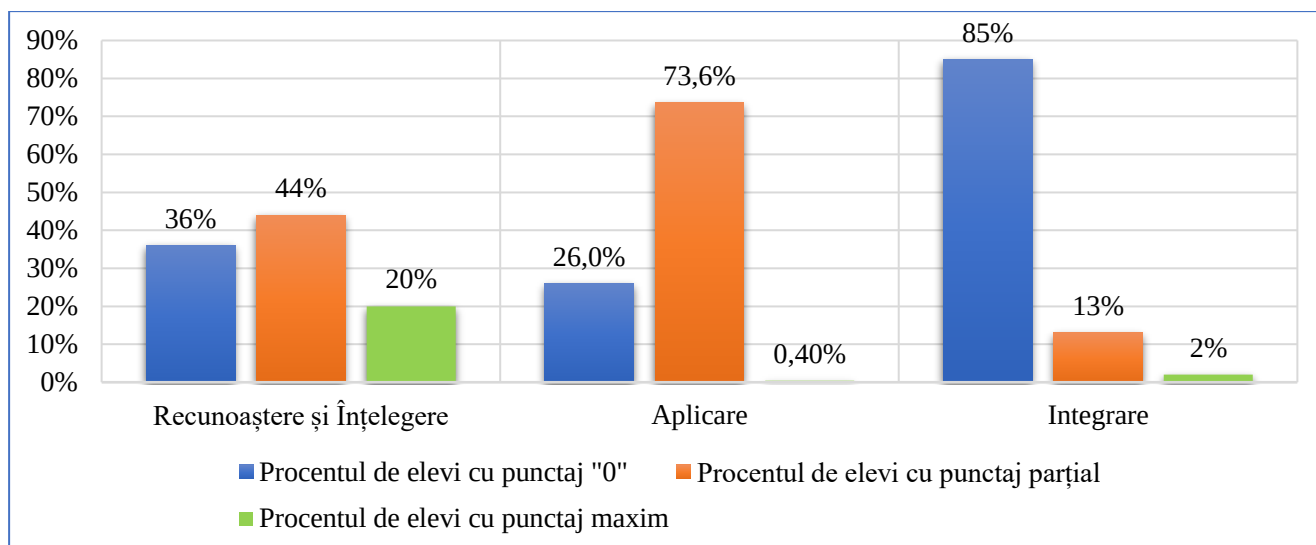
prin faptul că repetă formularea din manuale. Cuantificarea în puncte a valorii itemului este adecvată. Itemii corespund modulelor studiate anterior, consecutivitatea itemilor este logică.

Conținuturile evaluate la matematică în clasa a VIII-a au fost:

1. Numere reale.
 - a) Identificarea în diverse enunțuri și exemplificarea în diverse contexte a numerelor reale, a puterilor, radicalilor și proprietăților acestora;
 - b) Alegerea formei de reprezentare a unui număr real și utilizarea de algoritmi pentru optimizarea calculului cu numere reale;
 - c) Aplicarea proprietăților puterii și radicalilor în contexte diverse;
 - d) Investigarea valorii de adevăr a unei afirmații, propoziții, inclusiv cu ajutorul exemplelor, contraexemplurilor;
 - e) Justificarea unui demers sau rezultat matematic obținut sau indicat cu numere reale, recurgând la argumentări, demonstrații.
2. Calcul algebric.
 - a) Identificarea în enunțuri diverse a formulelor calculului prescurtat și utilizarea acestora pentru simplificarea unor calculi;
 - b) Descompunerea unei expresii algebrice în produs de factori, utilizând metoda adecvată;
 - c) Analiza rezolvării unei probleme, situații-problemă în contextul corectitudinii, al simplității, al clarității și al semnificației rezultatelor;
 - d) Selectarea și sistematizarea din mulțimea de informații culese sau indicate a datelor necesare pentru rezolvarea problemei de calcul algebric în situații reale și/sau modelate, rezolvarea problemei obținute/date.
3. Figuri geometrice în plan.
 - a) Reprezentarea în plan a figurilor geometrice studiate, utilizând instrumentele de desen, și aplicarea reprezentărilor respective în rezolvări de probleme;
 - b) Aplicarea proprietăților figurilor geometrice studiate în diverse domenii în situații reale și/sau modelate;
 - c) Analizarea și interpretarea rezultatelor obținute prin rezolvarea unor probleme practice cu referire la figurile geometrice studiate și la unitățile de măsură relevante;
 - d) Justificarea unui demers sau rezultat matematic obținut sau indicat cu figuri geometrice, recurgând la argumentări, demonstrații.

Diagrama 10 prezintă datele cu privire la procentul elevilor care au acumulat zero puncte, punctaj parțial sau punctaj maxim pentru fiecare nivel *cunoaștere-înțelegere, aplicare, integrare*.

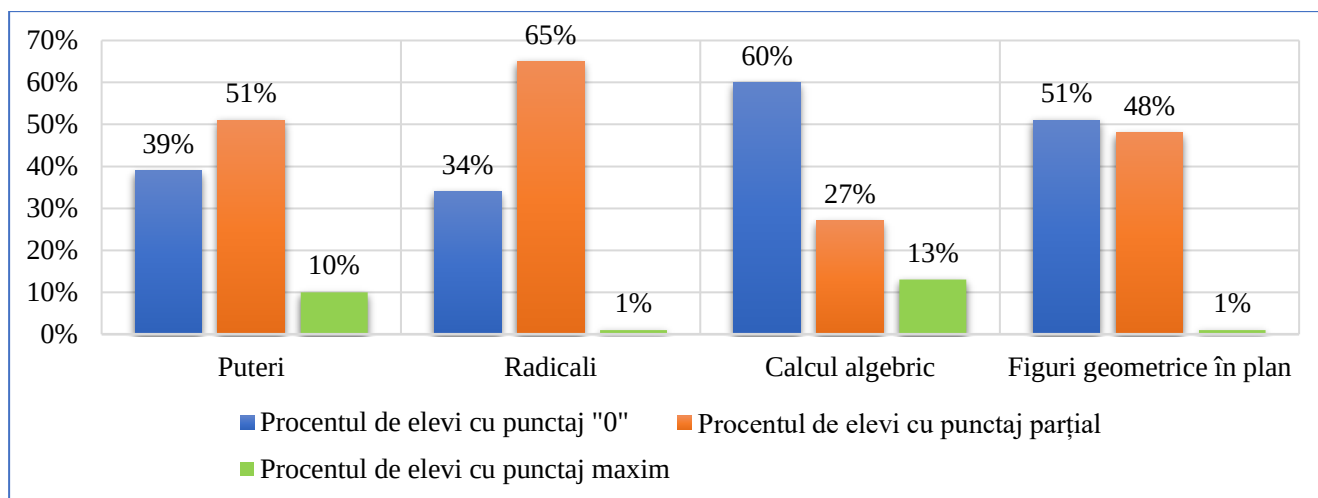
Diagrama 10. Procentul rezultatelor per nivel: cunoaștere-înțelegere, aplicare, integrare

Conform datelor din Diagrama 10, aproximativ 1 din 3 elevi care au participat la testare nu au reușit să recunoască sau să înțeleagă corect conceptele fundamentale elementare ale temelor studiate (extragerea factorilor de sub radical, recunoașterea proprietăților elementare ale unghiului înscris în cerc). Aproximativ 44% au obținut doar un punctaj parțial, ceea ce sugerează o înțelegere incompletă a materialului. Aproximativ 1 din 5 elevi au demonstrat înțelegerea deplină a conceptelor de bază studiate în perioada septembrie – noiembrie 2024. La nivelul *aplicare*, procentul elevilor cu punctaj „0” este mai mic comparativ cu cel similar de la nivelul *cunoaștere-înțelegere*. Astfel, 26% din numărul de elevi nu au reușit să aplice conceptele matematice de bază în contexte simple (calcul cu puteri, calcul cu radicali, transformări elementare ale expresiilor algebrice, recunoașterea și aplicarea proprietăților unor figuri geometrice plane, scrierea și rezolvarea ecuației de gradul I). Aproximativ 74% elevi au reușit să aplice într-o măsură parțială conceptele studiate. Aceasta sugerează că, deși majoritatea elevilor sunt capabili să aplice unele dintre conceptele de bază, încă nu sunt complet pregătiți în utilizarea deplină, corectă a acestora. Doar 0,4% din numărul total de elevi au atins punctajul maxim la nivelul *aplicare*, ceea ce indică faptul că doar un număr foarte mic de elevi sunt capabili să aplice cunoștințele și conceptele de bază studiate în mod complet și corect. Aproximativ 85% din numărul de elevi nu au reușit să integreze cunoștințele în rezolvarea unei situații modelate și în analiza datelor problemei și argumentarea unei decizii, recurgând la calcule și demonstrații. Doar 13% dintre elevi au obținut un punctaj parțial la itemii de *integrare*, ceea ce este semnificativ mai puțin decât la celelalte niveluri, indicând dificultatea de a integra cunoștințe. Un raport foarte mic – doar 2% din elevi – au obținut punctaj maxim la itemii de *integrare*. Acest lucru sugerează că foarte puțini elevi sunt capabili să combine și să aplice cunoștințele într-un mod profund și complex, să argumenteze răspunsuri în baza calculelor și datelor.

Diagrama 11 prezintă datele cu privire la procentul elevilor care au acumulat zero puncte, punctaj parțial sau punctaj maxim pentru fiecare domeniu evaluat în testarea tematică: *Puteri*, *Radicali*, *Calcul algebric*, *Figuri geometrice în plan*.

Diagrama 11. Procentul numărului de elevi per fiecare domeniu testat

Conform datelor din Diagrama 11, aproximativ 4 din 10 elevi nu au obținut niciun punct la tema *Puteri*. Astfel, aproximativ 40% din numărul de elevi nu au putut să demonstreze și să aplice proprietățile de bază în calcul cu puteri. Aproximativ jumătate din elevi au o înțelegere parțială a temelor referitoare la *Puteri*, ceea ce sugerează că majoritatea elevilor sunt capabili să aplice unele concepte legate de proprietățile puterii, dar nu în mod complet. Doar 1 din 10 elevi a reușit să obțină punctaj maxim la itemii de la această temă. Aceasta sugerează că doar 10% din elevi au înțeles complet și aplicat corect conceptele și proprietățile puterilor.

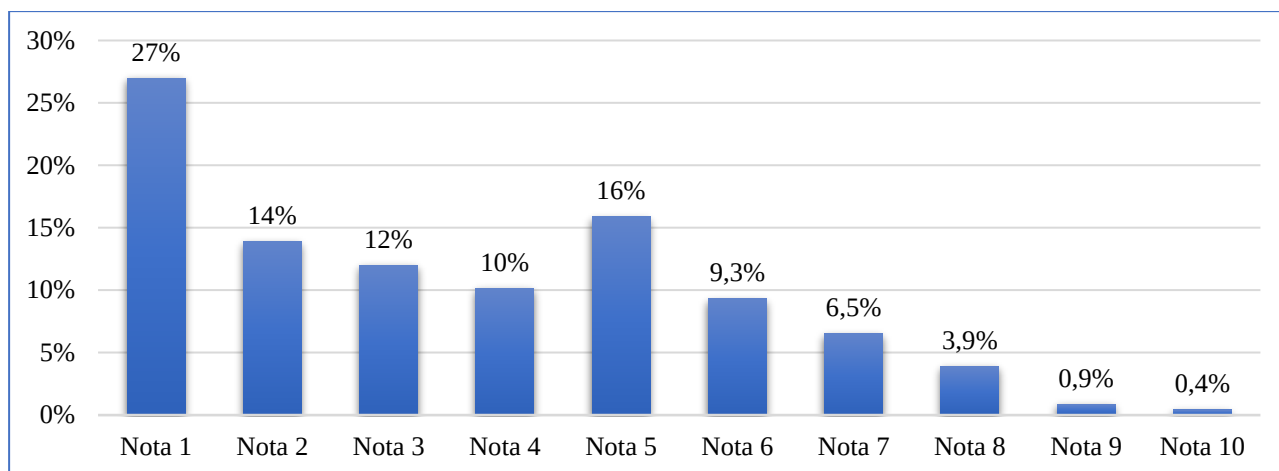
Aproximativ 1 din 3 elevi nu au reușit să obțină niciun punct la tema radicalilor. Aceasta sugerează dificultăți semnificative în înțelegerea și aplicarea conceptului de radicali (extragerea factorilor de sub radical, calculul cu radicali). Circa 65% dintre elevi au înțeles parțial subiectul radicalilor, ceea ce arată că o mare parte dintre elevi au reușit să aplice parțial conceptele, dar nu suficient pentru a obține punctaj complet. Doar 1% din numărul total de elevi au reușit să obțină punctaj maxim la itemii respectivi, ceea ce indică faptul că doar 1 din 100 elevi a demonstrat cunoașterea și aplicarea completă a proprietăților radicalilor în rezolvarea exercițiilor.

Circa 6 din 10 elevi nu au obținut niciun punct la itemii ce vizează cunoașterea elementelor de calcul algebric și transformările elementare ale expresiilor algebrice, fapt ce sugerează dificultăți în înțelegerea acestor concepte. Aproximativ 27% din numărul total de elevi au obținut punctaj parțial la itemii respectivi, ceea ce sugerează că, deși majoritatea au întâmpinat dificultăți, 3 din 10 elevi au demonstrat înțelegere parțială a noțiunilor conexe calculului algebric. Aproximativ 13% dintre elevi au obținut punctaj maxim la itemii respectivi, ceea ce indică că la domeniul *calcul algebric*, comparativ cu celelalte domenii evaluate, se înregistrează cel mai mare procent de elevi care au demonstrat cunoașterea și aplicarea conceptelor studiate în mod corect și pe deplin.

Aproape jumătate dintre elevi nu au obținut niciun punct la itemii referitori la figuri geometrice în plan, ceea ce sugerează dificultăți în cunoașterea și înțelegerea caracteristicilor elementare cum ar fi: proprietăți ale unghiurilor înscrise în cerc, scrierea unei relații matematice pentru elementele dreptunghiului în baza informației și a datelor din problemă. Circa 48% din elevi au obținut un punctaj parțial, ceea ce sugerează că acești elevi înțeleg o parte din conceptele de bază, dar nu le pot aplica sau utiliza până la capăt în rezolvările de probleme sau în argumentarea unor situații-problemă. Doar 1 din 100 elevi a obținut punctaj maxim. Astfel, un număr extrem de mic de elevi au demonstrat cunoștințe privind recunoașterea proprietăților de bază a figurilor, aplicarea cunoștințelor în rezolvarea de probleme și integrarea cunoștințelor în argumentarea punctului de vedere, având la bază calcule și proprietăți ale figurilor geometrice studiate.

Diagrama 12 prezintă distribuția procentuală a numărului de elevi pentru fiecare notă acumulată.

Diagrama 12. Distribuția procentuală a notelor acumulate

Conform datelor din Diagrama 12, aproximativ un sfert din elevi au obținut nota 1. Aproximativ 63% din elevi nu au atins nivelul minim necesar de promovare, ceea ce indică că un număr semnificativ de elevi nu au însușit nici la nivel minim necesar conceptele predate în perioada septembrie - noiembrie. În același timp, doar 1,3% din numărul de elevi au reușit să obțină note de 9 sau 10, ceea ce indică asupra faptului că un număr relativ mic de elevi au demonstrat însușirea la un nivel înalt a temelor studiate în perioada menționată și capacitatea de a le aplica și integra pe deplin în diferite situații teoretice, practice sau modelate. Nota medie obținută de elevii claselor a VIII-a la matematică este 3,56.

Rezultatele testării tematice demonstrează că există carențe serioase în modul de asimilare a cunoștințelor fundamentale ale elevilor privind materia studiată în primele trei luni ale anului școlar în curs. O parte semnificativă de elevi (circa 63%) nu posedă nivelul minim necesar de cunoștințe și concepte, proprietăți de bază ale noțiunilor studiate și doar 1,3% din numărul de elevi au demonstrat competențe de cunoaștere, înțelegere, aplicare și integrare a conținuturilor studiate în rezolvarea diferitor tipuri de probleme.

Observații ale evaluatorilor

Testul preconizat pentru a fi rezolvat timp de 45 de minute este compus din 5 itemi, divizați în 11 exerciții total. Din aceștia, itemii 2 și 5 sunt de tip cascadă. În opinia unei părți considerabile a evaluatorilor, testul este elaborat într-un limbaj matematic specific vârstei; în general, un elev ajuns la 14-15 ani nu ar trebui să aibă dificultăți de receptare a sarcinilor de lucru propuse. Formularea majorității itemilor este clară, cu toate că nu repetă întotdeauna fidel formularea din manual, cuantificarea în puncte a valorii itemului este adecvată. Itemii corespund modulelor studiate anterior, formularea itemilor este logică. Evaluatorii nu au constatat disconcordanțe între testul propus și curriculumul la matematică pentru clasa a VIII-a.

Problemele elevilor s-au axat pe înțelegerea cerințelor și extragerea informației relevante din context. La începutul clasei a VIII-a, se demonstrează, într-un cadru amplu, dificultăți alarmante în interpretarea adecvată a sarcinilor de lucru. Elevii nu au reușit întotdeauna să aplice teoria în practică, să recunoască conexiunile între subpuncte, de exemplu, mulți elevi nu au observat legătura dintre itemul 2(b) și 2(c) pentru calcularea expresiei. Dificultăți serioase le-au prezentat cunoașterea proprietăților puterilor, scoaterea factorilor de sub radical, reducerea radicalilor asemenea și a termenilor asemenea. În cazuri frecvente, a fost defectuoasă completarea desenului cu datele problemei. Adesea elevii nu cunosc unitățile de măsură a segmentelor și a unghiurilor, nu pot construi corect figurile geometrice simple, redată în condiția problemei. Nivelul ridicat de complexitate al

sarcinilor de lucru propuse a redus șansele de reușită pentru elevii cu performanțe sub medie, aceștia renunțând frecvent la rezolvare.

Evaluarea sugerează stringența consolidării tematicilor deficitare asimilate, în special geometria și calculul algebric aplicat, rezolvarea problemelor din viața cotidiană. Evaluatorii recunosc că probele de evaluare cu itemi de tip cascadă nu au constituit, până acum, un fenomen frecvent în activitatea la clasă. Rezultatele evaluării demonstrează necesitatea unei revizuirii fundamentale a curriculumului la matematică la nivelul gimnazial, în vederea flexibilității în contextul schimbărilor și al corespunderii exigențelor viitorului.

Matematica

Clasa a IX-a

La testarea tematică au participat 10506 elevi din clasa a IX-a, din 31 de raioane și municipii ale Republicii Moldova. Durata de rezolvare a testului a fost de 90 de minute, iar structura testului a conținut în total 8 itemi (12 sarcini de lucru); în parte, pe niveluri: *cunoaștere-înțelegere* – 4 sarcini, *aplicare* – 6 sarcini, *integrare* – 2 sarcini. Domeniile evaluate în cadrul testării în clasa a IX-a au cuprins: *Puteri, Radicali, Funcția de gradul I, Funcția de gradul II, Figuri geometrice în plan*.

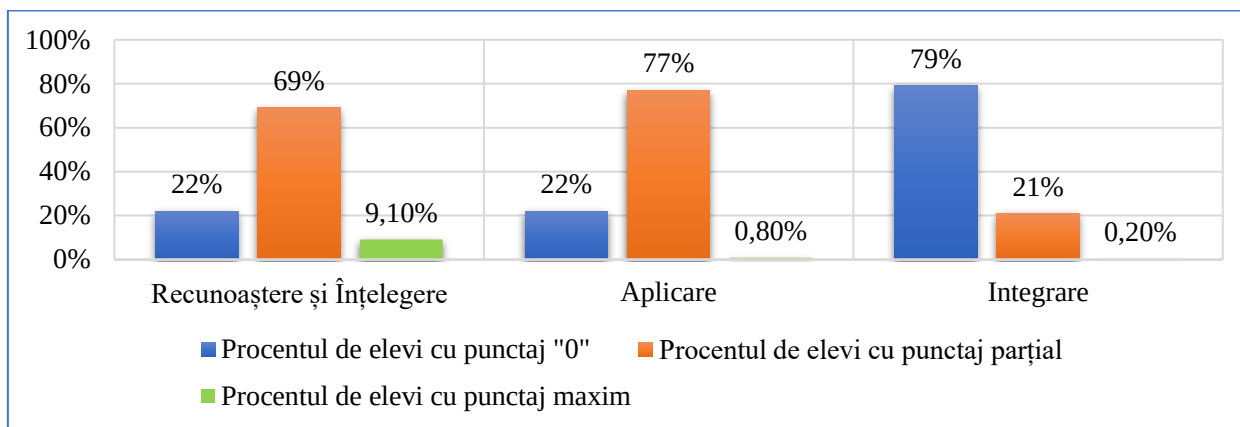
Conținuturile evaluate la matematică în clasa a IX-a au fost:

1. Mulțimea numerelor reale.
 - a) Identificarea și utilizarea terminologiei aferente noțiunii de număr real în diverse contexte;
 - b) Operarea cu numere reale pentru efectuarea calculelor în situații reale și/sau modelate;
 - c) Aplicarea algoritmilor de calcul cu numere reale în rezolvări de probleme, a operațiilor cu numere reale și a proprietăților acestora în diferite situații;
 - d) Aplicarea modulului numărului real și a proprietăților acestuia în rezolvarea problemelor;
 - e) Justificarea unui demers/ rezultat, obținut sau indicat, cu numere reale, recurgând la argumentări, demonstrații;
2. Cercul. Discul.
 - a) Construirea în plan, utilizând instrumentele de desen, a cercurilor, a discurilor și a elementelor acestora;
 - b) Aplicarea cercului, a discului, a proprietăților și elementelor acestora în rezolvarea problemelor din diverse domenii;
 - c) Transpunerea unei probleme, a unei situații-problemă referitoare la cerc, disc în limbajul geometric, rezolvarea problemei obținute și interpretarea rezultatului;
 - d) Investigarea valorii de adevăr a unei afirmații, a unei propoziții cu caracter geometric, referitoare la cerc, disc;
 - e) Justificarea unui demers/rezultat, obținut sau indicat, cu cercuri și discuri, recurgând la argumentări, demonstrații;
3. Funcții.
 - a) Identificarea unor dependențe funcționale în situații reale și/sau modelate, inclusiv de tipul funcției de gradul II;
 - b) Trasarea graficului unei funcții, inclusiv al unei funcții de gradul II, și deducerea proprietăților funcției (zerouri, semn, monotonie, extreme) prin lectura grafică și/sau analitică;
 - c) Aplicarea proprietăților funcției de gradul II în rezolvarea ecuațiilor, inecuațiilor, a problemelor, a situațiilor-problemă, în studiul unor procese fizice, chimice, biologice, economice, sociale, modelate prin funcții;

d) Justificarea unui demers/rezultat, obținut sau indicat, cu referire la funcții, recurgând la argumentări, demonstrații.

Diagrama 13 prezintă datele cu privire la procentul elevilor care au acumulat zero puncte, punctaj parțial sau punctaj maxim pentru fiecare nivel *cunoaștere-înțelegere*, *aplicare*, *integrare*.

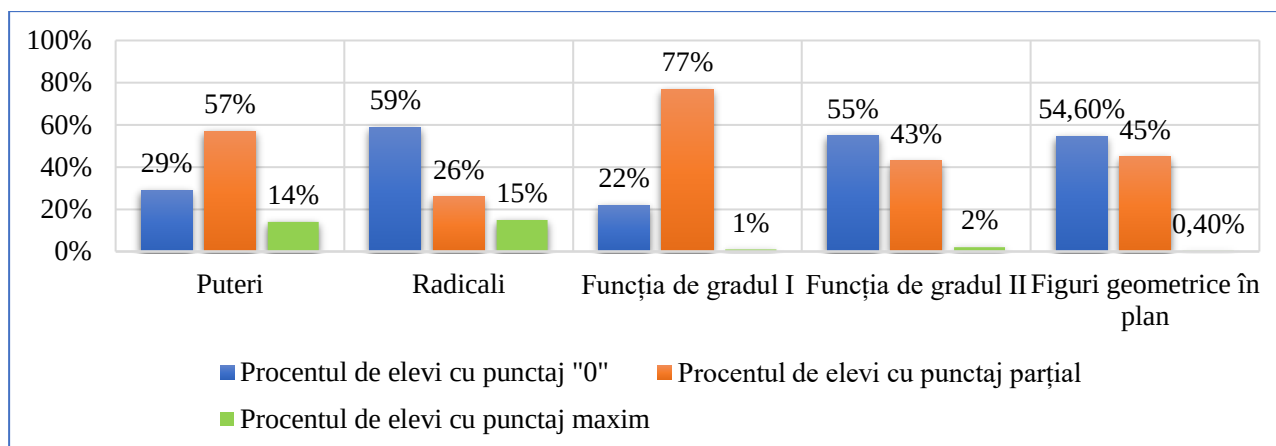
Diagrama 13. Procentul rezultatelor per nivel: cunoaștere-înțelegere, aplicare, integrare

Conform datelor din Diagrama 13, aproximativ 1 din 4 elevi viitori absolvenți de gimnaziu nu au reușit să recunoască sau să înțeleagă corect conceptele fundamentale elementare ale temelor studiate (lectura grafică și recunoașterea proprietăților funcției, înțelegerea algoritmului de calcul și efectuarea calculelor). Aproximativ 7 din 10 elevi au o înțelegere parțială a conceptelor fundamentale elementare. Aceasta sugerează concluzia că majoritatea elevilor au nevoie de pregătire suplimentară pentru a ajunge la înțelegerea conceptelor de bază care au fost evaluate în testarea tematică. Doar 9,1% din numărul total de elevi (aproximativ 1 din 10) au demonstrat înțelegerea deplină a conceptelor de bază studiate în perioada septembrie – noiembrie 2024. La nivelul *aplicare*, procentul elevilor cu punctaj „0” este similar celui de la nivelul *cunoaștere-înțelegere*. Astfel, 22% din numărul de elevi nu au reușit să aplice conceptele matematice de bază în contexte simple (calcul cu puteri, calcul cu radicali, rezolvări de inecuații de gradul I, rezolvări de ecuații de gradul II, recunoașterea și aplicarea proprietăților unor figuri geometrice plane). Aproximativ 8 din 10 elevi au obținut un punctaj parțial la itemii nivelului *aplicare*. Aceasta sugerează că, deși majoritatea elevilor sunt capabili să aplice concepte de bază, încă nu sunt complet pregătiți în utilizarea acestora în mod corect până la capăt. Doar 0,8% din numărul de elevi au atins punctajul maxim la aplicare, ceea ce indică faptul că doar un număr foarte mic de elevi sunt capabili să aplice cunoștințele și conceptele de bază în mod complet și corect. Aproximativ 8 din 10 elevi nu au reușit să integreze cunoștințe în rezolvarea situației modelate și în analiza datelor problemei și argumentarea unei decizii, recurgând la calcule și demonstrații. Doar 21% dintre elevi au obținut un punctaj parțial la itemii de *integrare*, ceea ce este semnificativ mai puțin decât la celelalte niveluri, indicând asupra dificultății de a integra cunoștințe. Un indicator foarte mic – doar 0,2% din numărul total – vizează elevii care au obținut punctaj maxim la itemii de integrare a cunoștințelor. Acest lucru sugerează faptul că foarte puțini elevi sunt capabili să combine și să aplice cunoștințele într-un mod profund și complex, să argumenteze răspunsuri în baza calculelor și estimărilor.

Diagrama 14 prezintă datele cu privire la procentul elevilor care au acumulat zero puncte, punctaj parțial sau punctaj maxim pentru fiecare domeniu evaluat în testarea tematică: *Puteri*, *Radicali*, *Funcția de gradul I*, *Funcția de gradul II*, *Figuri geometrice în plan*.

Diagrama 14. Procentul elevilor per fiecare domeniu testat

Conform datelor din Diagrama 14, aproximativ 3 din 10 elevi nu au obținut niciun punct la tema *Puteri*. Astfel, fiecare al treilea elev nu a putut să demonstreze și să aplice proprietățile de bază în calculul cu puteri. Puțin peste jumătate din elevi au o înțelegere parțială a temelor referitoare la *Puteri*, ceea ce sugerează că majoritatea elevilor sunt capabili să aplice unele concepte legate de proprietățile puterilor, dar nu într-un mod complet. Doar 14% dintre elevi au reușit să obțină punctaj maxim la itemii de la acest compartiment tematic. Aceasta sugerează că doar 14% din elevi au înțeles complet și aplicat corect conceptele și proprietățile puterilor.

Aproximativ 6 din 10 elevi nu au reușit să obțină niciun punct la tema radicalilor. Aceasta sugerează dificultăți semnificative în înțelegerea și aplicarea conceptului de radicali (extragerea factorilor de sub radical, calculul cu radicali, raționalizarea numitorului unei fracții). Doar 26% dintre elevi au înțeles parțial subiectul radicalilor. Aceasta înseamnă că mai puțini elevi, decât la tema „Puteri”, au obținut punctaj parțial, ceea ce sugerează o dificultate semnificativă în asimilarea acestui subiect. Raportul elevilor care au reușit să obțină punctaj maxim la itemii respectivi este de 15%, ceea ce indică faptul că doar 15 din 100 elevi au demonstrat cunoașterea și aplicarea completă a proprietăților radicalilor la rezolvări de exerciții.

Circa 1 din 5 elevi nu au obținut niciun punct la itemii ce vizează cunoașterea funcției de gradul I, ceea ce sugerează dificultăți în înțelegerea conceptului de funcție, identificarea în baza reprezentării grafice a proprietăților de bază ale funcției de gradul I sau la rezolvarea inecuațiilor de gradul I. Aproximativ 8 din 10 elevi au obținut punctaj parțial la itemii referitori la funcția de gradul I, ceea ce indică asupra faptului că aproximativ 80% din elevi au putut identifica unele proprietăți ale funcției în bază lecturii grafice, sau au putut parcurge unele etape în rezolvarea inecuației de gradul I. Doar 1% din elevi au obținut punctaj maxim la itemii respectivi, ceea ce înseamnă că doar 1 din 100 de elevi posedă și aplică pe deplin și corect cunoștințele referitoare la funcția de gradul I și la rezolvarea inecuațiilor de gradul I.

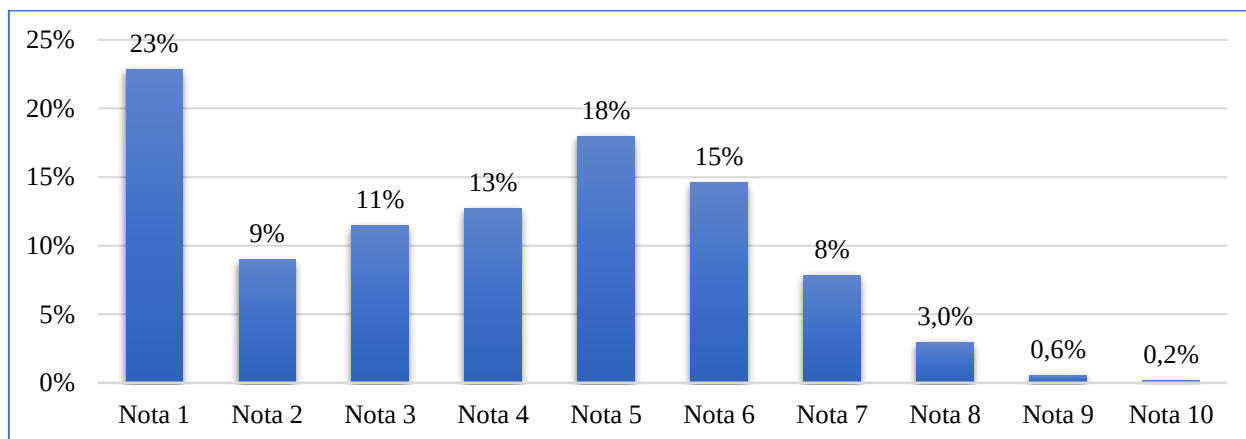
Aproape jumătate dintre elevi nu au obținut niciun punct la itemii ce țin de tema „Funcția de gradul II”, ceea ce sugerează dificultăți în înțelegerea caracteristicilor elementare cum ar fi valoarea funcției într-un punct. Aproximativ 4 din 10 elevi au obținut un punctaj parțial, sugerând faptul că au înțeles doar unele dintre conceptele funcției de gradul II. Doar 2 din 100 de elevi au obținut punctaj maxim, ceea ce indică asupra faptului că un număr foarte mic de elevi cunosc, înțeleg și pot aplica proprietățile studiate în caracterizarea unor procese descrise prin funcții de gradul II.

Circa 55% din numărul de elevi nu au obținut niciun punct la itemii referitori la „Figuri geometrice în plan”. Astfel, puțin peste jumătate din numărul de elevi nu au putut recunoaște proprietăți de bază ale unghiurilor înscrise în cerc, ale măsurilor unghiurilor într-un triunghi, ale dreptunghiului înscris în cerc. 45% din numărul total de elevi au obținut punctaj parțial, ceea ce

sugerează că acești elevi înțeleg o parte din conceptele de bază, dar nu le pot aplica sau utiliza până la capăt în rezolvări de probleme sau în argumentarea unor situații problemă. Doar 0,4% din numărul total de elevi au obținut punctaj maxim la itemii respectivi. Astfel, un număr extrem de mic de elevi au demonstrat cunoștințe privind cunoașterea proprietăților de bază ale figurilor, aplicarea cunoștințelor în rezolvarea de probleme și integrarea cunoștințelor în argumentarea punctului de vedere, având la bază calcule și proprietăți ale figurilor geometrice studiate.

Diagrama 15 prezintă distribuția procentuală a notelor acumulate.

Diagrama 15. Distribuția procentuală a notelor acumulate

Conform datelor din Diagrama 15, aproximativ 1 din 4 elevi a obținut nota 1. Aproximativ 56% din elevi nu au atins nivelul minim necesar de promovare, ceea ce demonstrează că puțin peste jumătate din numărul total de elevi nu au însușit nici la nivel minim necesar conceptele predate în perioada septembrie – noiembrie a anului școlar curent. În același timp, doar 0,8% din numărul total de elevi au reușit să obțină note de 9 sau 10, ceea ce indică că aproximativ doar 1 din 100 de elevi a demonstrat însușirea la un nivel foarte înalt a temelor studiate în perioada menționată, și capacitatea de a le aplica și integra pe deplin în diferite situații teoretice, practice sau modelate. Nota medie obținută la matematică de elevii de clasa a IX-a participanți la testarea tematică este 3,88.

Rezultatele testării tematice desfășurate arată că există lacune mari în cunoștințele fundamentale ale elevilor privind materia studiată în perioada septembrie – noiembrie. Testarea pune în evidență faptul că o parte semnificativă de elevi (circa 56%) nu posedă nivelul minim necesar de cunoștințe și concepte, proprietăți de bază ale noțiunilor studiate. Mai puțin de 1% din numărul de elevi au demonstrat competențe de cunoaștere, înțelegere, aplicare și integrare a conținuturilor studiate în rezolvarea diferitor tipuri de probleme.

Observații ale evaluatorilor

În cele mai frecvente cazuri, evaluatorii remarcă relevanța domeniilor propuse spre exersare elevilor clasei a IX-a. Formularea majorității itemilor este clară, iar cuantificarea în puncte a valorii itemului – reușită. Faptul că la formularea itemilor se invocă realitatea cotidiană este salutar. Spațiul pentru rezolvarea itemilor este rezervat judicios și le-a fost suficient elevilor în majoritatea cazurilor. Itemii asigură evaluarea competențelor vizate de domeniile curriculare (Comisia de evaluare X). Testul este de nivel mediu, accesibil ca volum. Structura testului și aranjarea în pagină sunt corespunzătoare. Baremul de evaluare are o abordare științifică clară, accesibilă, fără erori.

Mulți elevi, în special din școlile din centrele raionale, cunosc și aplică: noțiunea de funcție de gradul I și proprietățile ei; noțiuni elementare despre funcția de gradul II; proprietățile puterii și regulile de calcul cu puteri (Comisia de evaluare X). În alte părți, evaluatorii evidențiază reușita în ceea ce privește: calcularea valorii unei expresii, stabilirea monotoniei funcției, stabilirea

coordonatelor punctului de intersecție a graficului funcției cu axa de coordonate, determinarea măsurilor de unghiuri (Comisia de evaluare X).

În instituțiile de învățământ municipale, elevii au demonstrat o asimilare bună a competențelor în ceea ce privește:

- aplicarea proprietăților puterilor și operații cu fracții. Aceste sarcini au fost pe înțelesul adolescenților, datorită exercițiilor multiple din manual și din culegeri (itemii 1, 2 și 4);
- citirea corectă a graficului funcției de gradul I (itemii 4(a) și 4(b));
- determinarea măsurii unghiurilor înscrise în cerc: probleme simple de aplicare (itemul 7).

S-a observat o dezvoltare pozitivă a capacității de gândire logică, în special la exercițiile tipice pentru testele de examen, și o tendință de aplicare corectă a tehnicilor învățate. Notele de originalitate au fost rare, dar elevii au rămas în zona siguranței prin utilizarea metodelor cunoscute.

Percepția unor evaluatori este că toți itemii, cu excepția 6 și 8, sunt tipici, asemănători acelor de la examen și din manualul de matematică (Comisia de evaluare X). Conform altor unghiuri de vedere, rezultatele evaluării ar fi mai înalte, dacă ar fi fost propuse formulele necesare, asemenea situației de la examen (Comisia de evaluare X). Actuala generație de elevi nu este, în mare măsură, capabilă să analizeze o sarcină complexă, cum a fost itemul 8 (Comisia de evaluare X). Elevii pierd firul lanțului logic al expunerii problemei și rezolvă, de cele mai dese ori, secvențe din ea, neputând să le unească într-un întreg. Le lipsește capacitatea de a citi cu atenție sarcina de lucru, le lipsește atenția în timpul calculelor (Comisia de evaluare X). Ei urmează să învețe a aranja rezolvarea în spațiul acordat. Elevii nu posedă deprinderi și capacități de utilizare/ aplicare a cunoștințelor în rezolvarea diferitor situații-problemă (Comisia de evaluare X). Testul propus a fost de o complexitate de nivel mediu spre avansat, astfel încât elevul de nivel sub mediu a fost lipsit din start de șansa de a acumula punctaj promovabil (Comisia de evaluare X).

Conform altor percepții frecvente, elevii nu au înțeles în profunzime conceptele de geometrie în spațiu sau modul de reprezentare grafică a funcțiilor. Evaluarea a scos în evidență faptul că problemele de tip combinatoric sau cele care necesită mai multe operații consecutive nu au fost suficient exersate la clasă (Comisia de evaluare X).

În opinia unei bune părți a evaluatorilor, elevilor le-a fost dificil să perceapă sarcinile, „ținând cont de faptul că generațiile de astăzi citesc foarte puțin” (Comisia de evaluare X) și au capacități limitate de desprindere, de percepere a informației. Unii evaluatori s-au pronunțat pentru formularea itemilor într-o cheie unică, permanent aceeași, „ca să nu derutăm copiii”. Din punctul lor de vedere, „elevii demonstrează competențe bune atunci când itemii sunt cunoscuți sau similari celor exersați”, ceea ce „subliniază importanța continuității și a exersării regulate”. Gradul de exigență a fost în defavoarea elevului, de aceea profesorii se pronunță pentru „o apreciere mai generoasă a răspunsurilor parțial corecte” (Comisia de evaluare X). Structura testului trebuie să fie în formatul evaluării de examen. Evaluatorii revendică „o abordare didactică mai aplicată și clarificări în formularea cerințelor” (Comisia de evaluare X).

„Lipsa resurselor didactice și a exercițiilor pentru anumite tipuri de probleme complexe în manualul recomandat de MEC limitează pregătirea elevilor”, consideră o altă parte din evaluatori. În opinia lor, sunt necesare diversificarea exercițiilor, utilizarea testelor adaptate progresiv și introducerea unui program de practică intensă pentru itemii mai puțin familiari.

Rezultatele evaluării demonstrează, în opinia celor mai multe comisii de evaluare, necesitatea unei revizuirii fundamentale a curriculumului la matematică pentru învățământul gimnazial.

Concluzii generale și recomandări:

Obiectivele de evaluare formulate în cadrul testării tematice din 27-28 noiembrie 2024, la limba și literatura română și la matematică, reliefează o viziune concretă asupra achizițiilor intelectiv-aptitudinale ale elevilor din clasele a VIII-a și a IX-a. Indicele de reușită și eșec, procentul notelor de 8, 9 și 10, gradul de realizare a nivelului taxonomic superior – sinteză-evaluare/ integrare – confirmă o realizare parțială, sub așteptări, a obiectivelor în cauză și revendică ameliorarea abordării la clasă a conținuturilor și strategiilor învățării.

Rezultatele testării tematice și opiniile evaluatorilor scot în evidență un proces educațional în mare parte anevoios, cu un nivel relativ scăzut de motivare a elevilor, per ansamblu, în același timp însă cu anumite performanțe și reușite, obținute neuniform în toată țara, atât la limba și literatura română, cât și la matematică. Din rezultatele elevilor și din constatările evaluatorilor reiese că și la clasa a VIII-a, și la clasa a IX-a textul probei de evaluare, în cadrul acestei testări, este mai lejer decât presupun capacitățile elevilor de vârstă respectivă la limba și literatura română și mai dificil – la matematică.

Identificarea și, în mod special, valorificarea unui segment informațional, relaționarea lui cu întregul, conturarea mesajului întregului prin observarea și analiza faptelor de limbă în parte sunt abilități demonstrate de un număr mic de elevi. Punerea în aplicare a valorilor semantice, gramaticale, stilistice ale faptelor separate de limbă este un exercițiu care scoate în relief inconsistența abordării sistemice la orele de română. Produsul textual realizat în circumstanțele solicitate se caracterizează, într-o cantitate mare de lucrări ale elevilor, prin incoerență de limbaj, superficialitate și, adesea, inconsistență a gândirii.

Observarea legăturii logice a părților constitutive ale exercițiului matematic în cascadă este, de asemenea, un fapt pe care îl demonstrează puțini elevi. Citirea problemei, „plonjarea” în cadrul ei, valorificarea limbajului matematic sunt carențe serioase pentru un număr considerabil de elevi în toată țara. Realizarea unui produs în conformitate cu parametrii stabiliți, care îi solicită elevului aplicarea achizițiilor recent asimilate, debruieră într-o împrejurare nefamiliară reprezintă un obiectiv greu de atins în cazul celei mai mari părți a elevilor implicați în testare. Maniera de abordare a problemelor de integrare reliefează legătura amorfă dintre elev și experiențele formatoare ale realității pe care o studiază.

Discuțiile pe marginea textului probei, a formulării sarcinii de lucru, a baremului de evaluare, a cuantificării itemilor s-au dovedit a fi neunivoce și chiar, în anumite privințe, contradictorii. Viziunile asupra evaluării rezultatelor școlare, în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, sunt dispartate, eclectice și necesită reluarea subiectului evaluării în ateliere și traininguri didactice. Astfel, trezește îngrijorare cerința insistentă a cadrelor didactice de a elabora textul probei de evaluare prioritar în sarcini de lucru calapod. Se face abstracție de specificul curricular al învățării, axat pe situații mereu noi, care să pună elevul în circumstanțe de a compara, analiza, deduce, descoperi, elabora. Cadrele didactice, în parte considerabilă, nu sesizează că exercițiul șablonard, cu adevărat util în momentele de automatizare a achizițiilor, este nesemnificativ când elevul aplică cele învățate în împrejurări noi de viață. Atât la matematică, cât și la română profesorii pun accent, preponderent, pe achizițiile cognitive, cu mai puțină insistență pe gradul de înțelegere a lucrurilor și relaționarea lor cu realitatea cotidiană. De aceea, insistența pe exerciții *ca în manual*, axarea pe *formatul de examen* a probei de evaluare vorbește despre carențe în implementarea curriculumului. Se creează impresia că, în clasele a VIII-a și a IX-a, lecția se construiește exclusiv pe pregătirea de examen, în formule stereotipice, și nu în formatul firesc al învățării, în cheia formării personalității care este capabilă de decizii judicioase, care se descurcă în situații în afara șablonului.

O altă latură îngrijorătoare pe care a scos-o în evidență testarea tematică este aprehensiunea de a lucra la clasă în spiritul conexiunii domeniilor cunoașterii, de a conferi învățării și, respectiv, evaluării un specific pluri- și interdisciplinar. În felul acesta, se ignoră adevărul că evaluările care se bazează pe cunoștințe din diferite discipline întăresc natura interconectată a cunoașterii. În felul acesta, se încalcă principiul sistemic al abordării curriculare și criteriul de bază al unității sistemului – integralitatea.

În baza rezultatelor testării tematice din 27-28 noiembrie 2024, se profilează următoarele recomandări:

La nivelul instituțiilor de învățământ:

- A realiza analiza lucrărilor scrise per fiecare elev, stabilind la clasă pași de remediere a situațiilor nefavorabile.
- A realiza minuțios, la ședințele comisiilor metodice, analiza per ansamblu a rezultatelor elevilor.
- A pune în discuție rezultatele sistematizate și concluziile la ședințele Consiliului profesoral, adoptând instrumente eficiente de îmbunătățire.

La nivelul organelor locale de specialitate în domeniul învățământului:

- A realiza analiza per raion/ municipiu a rezultatelor elevilor.
- A identifica și intensifica factorii de progres prin motivare diversă a învățării.
- A analiza cauzele eșecului, adoptând modalități eficiente de atingere a rezultatelor cel puțin satisfăcătoare.
- A organiza seminare tematice, ateliere didactice pentru profesori, inclusiv cu invitarea experților.
- A intensifica schimbul de bune practici de predare-învățare-evaluare în instituțiile din subordine.
- A delega, unde este cazul, cadrele didactice la cursurile de formare.